

achtergrond, en: Het wonder der jaren, hem deden kennen als een veelbelovend auteur. De liefdevolle waarneming en beschrijving van het leven der eenvoudigen, met hun soms zeer tragische conflicten, gaven aan zijn romans een eigen plaats.

Zijn nieuwste werk: *Het beloofde land*²⁾ heeft niets gemeen met zijn voorgangers, die de realiteit als uitgangspunt namen. Nu is de fantasie de voedingsbodem geworden van een aan alle werkelijkheid gespeend verhaal. Op zichzelf is dit natuurlijk geen bezwaar; de vraag is slechts of de overschakeling goed gelukt is. En ook hier moet bij het derde boek van eenzelfde schrijver een achteruitgang worden geconstateerd. De schrijver heeft hoog, doch helaas ook te hoog gegrepen. Hij beheerscht ten slotte niet meer zijn opgeroepen wereldje, dat daardoor een chaotisch en abrupt einde vindt.

Het gegeven: een groep godsdienstige fanatici, die met een autokaravaan op weg is naar het beloofde land, wordt opgehouden aan de grens en vindt haar ondergang tengevolge van lage jaloezie, zondige driften onder het mom van geestelijk leven en teleurgestelde verwachting, die omslaat in toemeloozen haat.

Bij het lezen komt telkens de herinnering op aan den tocht der Israëlieten door de woestijn. Mozes en Aäron zien men in nieuwe gedaante hier terug — de conflicten hebben overeenkomst met elkaar.

Daarnaast en daardoorheen flitsen beelden van de waanzinnige stichting van het Nieuwe Jeruzalem, door de wederdoopers in Munster. De machtsellust en zedelijke afdwalingen, die het geestelijk leven, hoe verkeerdt dit ook al was, geheel verstikten of tot zijn tegendeel deden omslaan, vindt men hier, anders gecamoufleerd weer terug.

Goed getypeerd zijn de figuren van den leider en zijn secretaris. Vooral de eerste, die zich als een Mozes gevoelt het volk Gods uit de verdorven wereld uit te leiden, naar een land dat God hem wijzen zou, is aannemelijk uitgebeeld. Hij is het type van den mystiek geloovige, die den Bijbel uitlegt naar eigen innerlijk gevoelen en met een vermeende goddelijke opdracht den zwaren tocht onderneemt naar een ongewisse toekomst, waarin hij toch absoluut gelooft. Hij is de ijveraar, die meent Gods wil te doen, terwijl hij de eenvoudige waarden van zijn openbaring loochent en

in zijn verblindheid en ijver niet ziet dat God deze wereld niet heeft verlaten, maar dat Zijn Koninkrijk midden onder ons is. Groot zou deze figuur zijn geweest, als hij in zijn fanatisme, hoe zachtvaardig dit in dezen Tolstolaanschen mensch zich ook openbaart, heroiek ten onder was gegaan. Zijn sterven valt evenwel nauwelijks op, heeft geen invloed op de oplossing, terwijl hij zich vlak voor zijn dood heeft ontpopt als een wankelmoedig man, die ten slotte niet meer gelooft in eigen ideaal. Toch zit er in dezen persoon iets, dat boeit, al beheerscht hij den roman niet.

Minder geslaagd is de Judas-figuur. Michaël, de sub-leider. Hij is zulk een mengeling van geloof, fanatisme, naïfver, gemeenheid, verraad, hoogmoedswaanzin, lafheid, heerschzucht en nog veel meer, dat in hem gepersonifieerd lijken al de krachten die den waanzinnigen tocht tot een mislukking en catastrofe leiden.

Enkele vrouwenfiguren zijn goed, in hun geloof, hun ontnuchtering en vertwijfeling. Het best is nog de chef-monteur, maar dit is een gewoon mensch, iemand die niet uit geloofsverwelingen, maar zuiver om het materiële voordeel aan den tocht meedoet. Hij wordt zoодоende het symbool van de werkelijkheid, waardoor men een zuiver beeld krijgt van de individuele afwijkingen der leidende „geloovigen”. Deze symboliek ontnaemt hem niet zijn zuiver mensch-zijn, waardoor hij deze beweging kritisch bezien kan, eenzijdig spottend met de verdwazing en aan den anderen kant hulpvaardig voor de misleiden — een sympathieke figuur temidden van een krioelende menigte dwazen en verdwaasden, die de innerlijke overtuiging, het geloof, missen om van hun onderneming, zelfs in haar ondergang, iets meer te maken dan een dwaze vertooning met een melodramatisch einde.

Er zitten in dit boek heel goede gedeelten, maar de schrijver beheerscht zijn stof niet volledig genoeg om er een fantastisch-geloofwaardig d.i. aannemelijk geheel van te maken. Hij heeft zich willen uitheffen uit het milieu der kleine dingen, een zeer lofwaardig pogen, waarin hij zelfs ten deele is geslaagd, maar waaraan hij zich uiteindelijk heeft overtuigd.

Beide boeken, dat van Miedema en dat van Romijn, zijn zeker lezenswaardig, en voldoen toch niet aan de verwachting, die men van hun schrijvers koesterde; de eerste greep te laag, de tweede te hoog.

Gron.

H. S.

²⁾ Uitgave Bosch & Keuning N.V., Baarn.

De kwestie van het evangelisten-ambt (XVIII)

ZENDING EN EVANGELISATIE

§ 6. DE CONFRONTATIE VAN DE THANS IN DE KERK FUNGEERENDE BIJZONDERE AMBTS-DRAGERS MET DEN EVANGELIST (vervolg).

Aan de hand van het „Formulier om te bevestigen de dienaren des Woords” is aangetoond, dat, ofschoon de vaders niet wilden weten van een opnieuw erkennen van het evangelisten-ambt, ze dat in dit formulier niet hebben doen uitkomen.

Op bl. 19 brengt de minderheidsnota nog een passage uit het formulier tot bevestiging van de dienaren des Woords in geding en wel dat stuk aan het slot, dat begint met: „Uit deze dingen kan men zien enz.”. In dat stuk wordt geciteerd Matth. 28:20, ook 1 Tim. 2:2 en Titus 1:5. De minderheidsnota vervolgt dan: „Hieruit blijkt weer, dat onze vaders de overtuiging waren toegedaan, dat de arbeid tot vermeerdering en die tot bewaring der kerk, die verricht werd door de apostelen en hun helpers voortgezet werd door de dienaren des Woords. Titus wordt zelfs als een herder aangeduid. Weiden en vergaderen van schapen gingen bij hem samen”.

We merken op: in dat gedeelte van het formulier, dat geciteerd wordt, gaat het om de continuëering van den bijzonder-ambtelijken dienst als de apostelen er niet meer zijn. Let wel: om de volle bediening van „vermeerderen” en „bewaren” tot het einde der wereld, gelijk er uitdrukkelijk staat. En juist daarvoor moet Tim. het Woord doorgeven aan anderen, die ook bekwaam zijn om te leeren en moet Titus onderlingen aanstellen. Blijkens de Kanttekeningen dachten de vaders bij Titus 1:5 aan de ouderlingen, die arbeiden in het Woord, en dat is ook uit het verband in het formulier duidelijk. Doch beteekent dat nu, dat bedoeld is: uitsluitend en alleen de dienaren des Woords zetten de apostolische bediening voort? Waar blijven dan de regeerouderlingen en diakenen? Blijkens 1 Tim. 2:2 en Titus 1:5 gaat het om de continuëering van de Woordbediening in de plaatselijke kerk van Ephese en de plaatselijke kerken op Creta. En in het formulier gaat het om hetzelfde. Dat is duidelijk de bedoeling en of de nevenbedoeling aanwezig is, dat alleen de plaatselijke „herders en leeraars” de eenige bedienaren des Woords zullen zijn met uitsluiting van bijv. de evangelisten, staat hier niet uitgedrukt met woorden. Dat kan men er alleen in lezen, als men er van uitgaat, dat de vaders metterdaad geen evangelisten wilden. Doch men hoeft het er niet in te lezen. Wat de minderheidsnota erin leest, is uitleg van het formulier doch geen tekst. En als de vaders de gedachte, door de minderheidsnota gelanceerd, daarmee hebben willen uitdrukken, dan is de uitdrukking onduidelijk, en bovendien die gedachte Schrift-uitlegging en geen Schrift-tekst.

Voorts brengt de minderheidsnota naar voren, dat bij de handoplegging van de dienaren des Woords het „missionair” aspect niet is vergeten, getuige de woorden „tot uitbreiding van het rijk Zijns Zoons Jezus Christus” (blz. 19).

Het is mogelijk, zoo willen wij opmerken, dat de vaders, gezien hun „afkeer” van het evangelisten-ambt en hun voorstaan van het uitzenden van dienaren des Woords als „missionarissen” hier dat „zendings”-aspect hebben willen verdisconteren. Doch het kan ook op de plaatselijke kerk alleen zien, in den zin van Zondag 48 Heid. Catech.: „regeer ons alzoo door Uw Geest en Woord, dat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen”. Dat is de eerste „uitbreiding” van het rijk Gods; en daarna na het tweede: „bewaart en vermeerder Uw kerk” (waarbij verwezen wordt naar Ps. 51:20 en 122:6, in welke beide teksten het gaat om den opbouw van Sions muren en den vrede van Jeruzalem; een uitgedrukt zendingsaspect hebben die teksten niet).

Doch hoe het ook zij: we hebben hier een vrije uitdrukking van de vaders, niet letterlijk aan de Schrift ontleend. En als die vaders het „missionair” element hadden willen beklemtonen, dan hadden ze dat toch zeker wel wat duidelijker moeten doen, bijv. door een zin daaraan te wijden in de omschrijving van de ambtsaak. Doch nu moeten we concluderen: het zendingsmotief kan meespreken, doch expressis verbis, met uitgedrukte woorden, vinden wij het niet.

Tenslotte wordt door de minderheidsnota geattendeerd op de aanwending van het doopsbevel (Matth. 28:19) op den doop in een reeds eeuwen gevestigde gemeente. En de minderheidsnota voert dat aan tegen het zoogenoemd eenzijdig aanwenden van dezen tekst op de zendingsprediking, gelijk het meerderheidsrapport dat zou doen.

Inderdaad spreekt het meerderheidsrapport niet over het doopsbevel, ook in Matth. 28:19 gegeven. Dat houdt verband met den opzet van het stuk over de zendingsopdracht. Doch uit het rapport blijkt voldoende, dat het ook dat doopsbevel in rekening brengt. Nu zegt de minderheidsnota: het is „veel zuiverder” Matth. 28:19 het doopsbevel te noemen, zooals de Catech. doet in antw. 71, dan met het meerderheidsrapport dezen tekst de zendingsopdracht te noemen.

Wij willen aantekenen: a) Inderdaad spreekt antw. 71 over Matth. 28:19 als „de inzetting des doops”; doch wil de Catech. nu daarmee zeggen: er staat niet meer in dien tekst? en: het doopen is het allesbeheerschende en voornaamste van dien tekst? Of is het niet veeleer zóó te nemen: in Matth. 28:19 wordt naast andere zaken óók het doopen bevolen? Wij gelooven op goede gronden het laatste, want naar Matth. 28:19 wordt ook verwezen bij antw. 22 (en dan bij „al wat ons in het Evangelie beloofd wordt”) is een christen noodig te gelooven; wat ken-

nelijk ziet op: „leerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb” in vs 19); en bij antwoord 53 naar vs 19 en 20 voor de uitdrukking „dat Hij (de H. Geest) ook mij is gegeven”; zoodat we kunnen vaststellen, dat de vaders in Matth. 28:19 meer lazen dan alleen doopsbevel.

b) Trouwens de tekst wijst duidelijk uit, dat het niet gaat om doopen alleen of doopen als hoofdzak. Er staat immers: „Gaaf dus heen om alle volken tot (Mijn) discipelen (leerlingen) te maken, hen doopende in den naam van den Vader en van den Zoon en van den Heiligen Geest, leerende hen onderhouden (bewaren, doen) al hetgeen Ik u geboden (opgedragen) heb”.

Nu is de moeilijkheid, hoe de deelwoorden „doopen-de” en „leerende” in hun verhouding tot het „discipelen maken” opgevat dienen te worden. Sommige uitleggers lezen zóó: „om alle volken tot (Mijn) discipelen te maken door ze te doopen..... door ze te leeren. Dan geeft het doopen en leeren aan op welke wijze het toegepast met het discipelen maken. Anderen laten het doopen en leeren volgen op het discipelen maken, zoodat er dan drie bevelen worden gegeven: het zendingsbevel, het doopsbevel en het kerkbevel. Ook is de verhouding tusschen doopen en leeren moeilijk, daar in den tekst beide deelwoorden zonder verbindingswoord naast elkaar staan.

Doch hoe een en ander ook opgevat moge worden, toch is duidelijk, dat de hoofdzak is het discipelen maken, zoodat we onmogelijk kunnen zeggen: het doopen domineert. En dat bedoelt ook antw. 71 Heid. Catech. niet. Vandaar dat we meenen: het meerderheidsrapport heeft de hoofdzak, het beheerschende, van den tekst aangewezen en gegrepen.

c. En als de minderheidsnota nog toevoegt, dat de Catech. Matth. 28:19 ook toepast op den doop in een reeds gevestigde gemeente, dan zal niemand dat willen ontkennen, ofschoon dient te worden opgemerkt, dat in antw. 71 Matth. 28:19 niet wordt geciteerd om bepaaldelijk den doop voor heidenen, die zich bekeerden, noch voor leden van de gevestigde kerk aan te wijzen, doch om antwoord te geven op de vraag, waar, in welke Schriftplaats, Christus heeft toegezegd, dat Hij ons enz. En dat staat in het centrum der aandacht. Zoodat hetgeen de minderheidsnota aanwijst alleen maar neven-gedachte kan zijn.

Als — tenslotte — de minderheidsnota aanwijst, dat Matth. 28:20 fungeert als bewijsplaats in art. 27 en 29 Ned. Geloofsbelijdenis, om te bewijzen dat de kerk er is van het begin der wereld tot het einde en in dat verband de verdrinking onder Achab wordt gememoreerd, wat alles moet aantoonen, dat niet alleen aan de „vermeerdering”, doch ook aan de „bewaring” der kerk is gedacht, stemt een ieder dat toe. Het meerderheidsrapport weersprekt nergens de bewaring. Zoodat wij niet vermogen in te zien, dat laatstgenoemd rapport „versmalde exegese” van vs 19 geeft, wat we boven reeds behandelden. Want het bedoelde rapport had te handelen over de vraag, wie zullen heengaan om de volken tot discipelen van Christus te maken, als de apostelen zijn weggevallen.

J. FRANCKE.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT. No. 33

Middelburg en Amsterdam

Amice,

Je hebt den draad nog niet verloren, hoop ik? In het nummer van 27 Januari schreef ik je een brief over „Wetenschapsgevaaren?” (nr 28). In dien brief zei ik een en ander over de synode van Middelburg 1896. Ik merkte daarin op, dat zij — let wel — getuigde van groote voorzichtigheid en wijsheid juist ten aanzien van kwesties, als die welke in 1936, dus precies 40 jaar later, door de synode van Amsterdam aan de orde waren gesteld. Dogmatische kwesties, over punten als algemeene genade, pluriformiteit, onpersoonlijke (!) menscheijke natuur van Christus, enkele anthropologische opvattingen van de wijsbegeerte der wetsidee, en meer geleerdheid. En ten aanzien van ZULKE kwesties gaf ik enkele citaten uit de stukken van de Middelburgsche synode, ten bewijze, dat ze metterdaad had gepleit voor groote voorzichtigheid in de synodale behandeling van dergelijke wetenschappelijke kwesties.

Nu heeft ds J. Bosch, te Ermelo, onze redactie een stuk gezonden, dat opgenomen is, in het nummer van 17 Febr., in mijn brief aan jou, nr 31. Ds Bosch betoogt daarin, met groote kennis van zaken en nauwkeurige ontleding, dat die synode van Middelburg niet wijs heeft gehandeld. En ook niet goed. En niet eerlijk. Ds Bosch wil aantoonen, dat deze middelburgsche synode onrechtvaardig opgetreden is tegen den kerkeraad van Bedum A, die een bezwaarschrift had ingediend tegen bepaalde meningen van dr. A. Kuypers. En dat ze geen lust had, om tegen dezen man in het geweer te komen. En dat ze op ondeugdelijke wijze, en niet opziende tegen een onzuivere situatieteekening omtrent Bedum's bezwaarschrift, zich van de zaak heeft afgemaakt; en dat er dus toen een geschil bleef zitten, dat had moeten en kunnen uit den weg geruimd worden. En dat we dus niet wijs deden, toen we jou vertelden, dat Middelburg wel wijze dingen had gezegd.

En nu vraag je, net als die goetie vriend, dien ik erover sprak onlangs, wat ik daarop te zeggen heb. Het is eenvoudig genoeg: ik geloof, dat we allebei gelijk hebben. Ds Bosch, en Adolphus Venator ook. Allebei gelijk. 'k Wou, dat we dat vaker konden zeggen.

Je lacht een beetje ongelooft? Twee menschen, die ieder een paar kolom volschrijven, de een tegen den ander, zouden allebei gelijk hebben?

Ja, beste man, kan dat niet?

De B
men be
Bedum
zwaarsc
tafel gel
voorgau
V.U.) z
En zoo

Nu la
die depu
deputate
ten wel
de syno

Men k
den kerl
telde. D
gebleven
volgende
dat Bed
profijtelt

Aan d
gegeven
schoon

Maar
Want
synode
Bepaalde
ten teek

Ik zie
a) Ik
b) ds
niet op

Dat h
Maar
wenken
goede re

Ik des
had een
blinde-da
menten

gische b
scheepsd
moet nie
heid We
Als ik j
kamer, z
dan roes

Een d
pressen
Nu ze
den kapl
marconis
het best
om een
alle ingr

Daar l
Maar
Want
dokter v
behulp v
scheepsd
patiënt

dokters
en kiesel
maar op
eersten

Middel
niet ope
kwaam
achuld. I

Maar
sterdam
reeren. I
mer I vo
de patiën
waren m
weet 'n j

zelf gelc
En toe
Dat be
Het be
schappell

Prof. G
ties, wa
fessiona
iemand v
u bij uw

De me
dokter n
die en d
zoo'n ins
het om l
toen ten

heeft An
Ik blijf
Vondel d
Schoen-m
U allen b

Hij hee

Een yede
Daer hem

En Vor
bij. Er w
van Venc
Toen kw
de schoen
hoorde d
man van

en ik zal
maker za
hij trots

waarop A
van die
ging de
't schoone

Apellen, S
Bracht ve

alles wat ik
woord 53 naar
(de H. Geest)
en vaststellen,
zen dan alleen

uit, dat het
als hoofdzak.
alle volken tot
hen doopende
Zoon en van
ouden (bewa-
dragen) heb-
den „doopen-
ot het „disci-
Sommige uit-
discipelen
ze te leeren.
p welke
aken. Anderen
het discipelen
den gegeven:
het kerkbevel:
n leeren moei-
n zonder ver-

moge worden,
a a k is het
ve onmogelijk
in dat bedoelt
r dat we mee-
hoofdzak, het
en gegrepen
voegt, dat de
n doop in een
niemand dat
en opgemerkt,
geciteerd om
zich bekeeren
aan te wijzen,
g, waar, in
zegd, dat Hij
der aandacht.
unwijst alleen

aanwijst, dat
in art. 27 en
t dat de kerk
nde en in dat
prdt gememo-
et alleen aan
ewaring" der
Het meerder-
waring. Zoo-
gevoemd rap-
seft, wat we
elde rapport
ten heengaan
is te maken,
evallen.
FRANCKE.

OOT, No. 33

op ik? In het
ief over „We-
zel ik een en
Ik merkte
grote voor-
van kwesties
later, door de
gesteld. Dog-
neene genade,
e natuur van
i van de wijs-
En ten aan-
staten uit de
i bewijze, dat
zichtigheid in
nenschappelijke

actie een stuk
van 17 Febr.,
t daarin, met
eding, dat die
adeld. En ook
antoonen, dat
opgetreden is
ezwaarschrift
u dr. A. Kuy-
n man in het
ke wijze, en,
ekening om-
aak heeft af-
ef zitten, dat
t worden. En
vertelden, dat

lien ik erover
n. allebei gelijk
Allebei gelijk.
vennschen, die
en den ander,

Da Bosch heeft willen betoogen: in Middelburg had men behooren in te gaan op het bezwaarschrift van Bedum A. Daar kan ik inkomen, want het was een bezwaarschrift. En het gaf argumenten. En het was ter tafel gekomen omdat deputaten, die een opdracht van een voorgaande synode ontvangen hadden (toezicht op de V.U.) zich van dat bezwaarschrift hadden afgemaakt. En zoo was er meer.

Nu kan men daar tegen aanvoeren, dat Bedum tegen die deputaten had geklaagd, en dat de synode aan nieuwe deputaten een opdracht had kunnen geven om de klachten wel te onderzoeken. Ook dan zou ze hebben gezegd: de synode als zoodanig kan nog niet ingrijpen.

Men kan ook zeggen: Bedum A had kunnen klagen bij den kerkeraad, die dr. Kuyper onder zijn gemeentelieden telde. Dan was ook de synode zelf nog buiten de zaak gebleven en was de kwestie langs ordelijke weg een volgende maal aan de orde gekomen. Ik geloof dan ook, dat Bedum A niet den weg gekozen heeft, die het meest profijtelijk was.

Aan den anderen kant evenwel heeft de door ds Bosch gegeven situatietekening metterdaad op veel punten schoon gelijk.

Maar ik meen ook gelijk te hebben gehad. Want ik wees erop, dat Middelburg gezegd had: een synode kan geen wetenschappelijke kwesties afhandelen. Bepaalde zinnen liet ik met vette letter zetten, blijkbaar ten teken, dat 't me daarom begonnen was.

Ik zie de situatie dus zóó:

a) Ik zei: Middelburg gaf goede wenken;
b) ds Bosch merkte op: maar die goede wenken pasten niet op de toenmalige situatie.

Dat heeft ds Bosch m.i. terecht betoogd. Maar ik heb me alleen maar ingelaten met de goede wenken in zichzelf — zonder verder te vragen of die goede regelen wel pasten op de toenmalige situatie.

Ik denk aan een verhaal van een scheepsdokter. Hij had een patient aan boord, die — dat bleek later — blinde-darm-ontsteking had. De dokter had geen instrumenten aan boord, geen narcose-apparaat, geen chirurgische bevoegdheid. Hij zei toen tegen den kapitein: een scheepsdokterje als ik, zonder die en die hulpmiddelen moet niet opereeren, want dat ligt buiten zijn bevoegdheid. We zullen den patient dus koude compressen geven. Als ik ga snijden zonder bevoegdheid, zonder operatiekamer, zonder desinfectie-materialen, met niet veel anders dan roestige messen, dan komen daar ongelukken van.

En dag later was de patient dood — de koude compressen deden het niet.

Nu zegt ds Bosch volkomen terecht: die dokter had den kapitein moeten zeggen: kapitein, kapitein, laat den marconist dadelijk alle schepen in de buurt of het eerste het beste ziekenhuis aan den wal telegrafisch aanroepen om een chirurg te sturen desnoods per vliegtuig, met alle ingrediënten voor een behoorlijke operatie.

Daar heeft ds Bosch volkomen gelijk aan. Maar ik had ook gelijk.

Want ik beweerde, en beweer nog: als die scheepsdokter van den kok een paar messen geleend had en met behulp van een koksmat en den scheepskapper en den scheepsdomeinee een operatie had uitgevoerd, dan was de patient nog eerder bezweken. En ik mag alle scheepsdokters op schepen, die alleen maar aspirine en jodium en kleientrektangen aan boord hebben, en dan toch er maar op los willen snijden, die heele preek van den eersten scheepsdokter voorlezen.

Middelburg was dus die scheepsdokter. Hij zei: ik kan niet opereeren. Hij vergat, of verzuimde, een wel bekwaam chirurg te laten komen. Dat was zijn fout, zijn schuld. Da Bosch zegt terecht, dat deugde niet.

Maar Amsterdam was ook zoo'n scheepsdokter. Amsterdam zei: wij moeten opereeren. En Sneek ging opereeren. Toen las ik dat preekje van scheepsdokter nummer I voor. En zei: waren ze maar niet begonnen. Want de patient is gesuccumbeerd. Er kwamen uitspraken: die waren mis. Er waren commissieleden, die stemden — ik weet 'n geval — volgens „intuïtie" (van den betrokkene zelf gehoord).

En toen ging het mis. Dat beteekent niet: Middelburg had in concreto gelijk.

Het beteekent wel: Middelburg sprak inzake wetenschappelijke kwesties een: „wij zijn onbevoegd" uit.

Prof. Greijdanus heeft in Amsterdam gezegd: de kwesties, waarover we nu willen gaan bakkeleien, zijn al confessioneel bepaald: houd u dus aan de confessie, en als iemand afwijkt, beoordeel hem dan daarnaar. Maar houd u bij uw leest.

De moraal was alleen maar: Amsterdam (scheepsdokter nummer II) ging opereeren, toen het tegen die en die ging. En Middelburg (scheepsdokter I) zei: zoo'n instantie als ik ben, kan niet opereeren; toen ging het om Kuyper. Conclusie: wat Middelburg goed had en toen ten onrechte op het concrete geval toepaste, dat heeft Amsterdam met voeten getreden.

Ik blijf dus zeggen: schoenmaker houd u bij uw leest. Vondel drukt dat (in Den Gulden Winckel) zóó uit: Schoen-makers luystert hoe den kloeksten Schilder geest, U allen blijven leert by uwen houten leest.

Hij heeft er zelfs een tekst voor:

I Corinth 7.

Een yeder blijve in 't geen (zoo lange als hy hier leeft) Daer hem den lieven God zelfs in beroepen heeft.

En Vondel heeft er ook een verhaaltje-met-een-moraal bij. Er was een schilder. Apelles, die eens een schilderij van Venus, zijn eigen kunstgewrocht, ten toon stelde. Toen kwam een schoenmaker („Schoeyer") met critiek: de schoen van Venus had te weinig „stricken". Apelles hoorde den eenvoudigen man aan, en dacht: hij is een man van 't vak ('t gaat over de schoentjes van Venus), en ik zal zijn aanwijzing volgen. Maar toen de schoenmaker zag, dat zijn critiek indruk gemaakt had, werd hij trotsch: nu begon hij te critiseeren op de manier, waarop Apelles de schoen van Venus had geschilderd. En van die critiek trok Apelles zich niets aan, want toen ging de man verder dan zijn vakkennis reikte. Vandaar 't schoone lied:

Apelles, Schilders Prins, zijn beeld van Venus schoone
Bracht voor 't gemeene volck in 't openbaer ten toone,

Maar eenen Schoeyer heeft zijn werck berispet plat¹⁾
Om dat Vrou Venus schoe te weynigh stricken had;
Den Schilder al terstond zo haest men hem dit anbracht
(Dewijlt een zake was die des Schoenmakers ambacht
Betrof) heeft met 't pinceel geholpen dese fout.
Waarom den Ambachtman hoverdigh wert en stout
Als hy na dezen zaght dat tgeene was verbeteret
't Welck hy geoordeelt had te slecht te zijn gevelert²⁾:
Dies voer hy trotser voort, en voor een yeder sprack,
Dat aan Vrou Venus scheen oock vry al wat gebrack.
Apelles hoorden dit, en sprack met stillen geeste,³⁾
Schoenmaker ziet wel toe, en blijft by uwen leeste,
Daer ghy u op verstaet, en weest niet zoo gereet⁴⁾.
„Hy dwaelt die vonnist 't geen daer hy niet van en weet".

Tot zoover Vondel.

Middelburg zei dat laatste zinnetje.

Toen sprak Middelburg daarin wijs.

Maar hij zei het ook toen de schoenmaker-Bedum bij zijn leest gebleven was.

Daarin had Middelburg geen gelijk.

En Amsterdam vernam critiek van schoenmakers, die hij hun leest bleven. Maar Amsterdam zei: wij zullen Apelles tegen alle critische schoenmakers beschermen; want onze Apelles schilderde goed, wat doen ze ook hem te critiseeren? Toen ging Amsterdam die schoenmakers te lijf en hield zich bezig met Apelles-zaken, waar het geen verstand van had. Want het was geen college van Apellesen.

Toen was Amsterdam zelf een schoenmaker die zich niet bij zijn leest hield.

Het enige nu, wat ik in den bewusten brief aan je inzake Middelburg opmerkte, was dit: die regel zelf was wijs en voorzichtig: „Hy dwaelt, die vonnist 't geen daer hy niet van en weet". Die synode had geen verstand van wetenschappelijke kwesties.

Want dat Amsterdam-Sneek-Utrecht „te veel" geweten heeft, niet maar over de „schoen", maar ook over de „schoen", dat heeft de historie wel bewezen. Toelichting. Praeadvies. Vervangingsformule. Nieuwe Verklaring I, II, III, IV en zooveel er zijn, ik ben den tel kwijt.

En ik denk, dat jij met het tellen niet eens begonnen bent.

De kerk belijde, dat is haar zaak. En als zij 't écht deed, heeft ze geen vervangingsformule noodig.

Wees jij een Apelles: luister naar iederen schoenmaker, die bij zijn leest blijft. Maar capiteuler nooit voor praetjes van over 't paard getilden, al zijn 't ook kerkprima-ten. Gegroet, je

ADOLPHUS VENATOR.

1) Plat = vlak uit, zonder omwegen.

2) Te slecht te zijn gevelert: te gering te zijn bestrikt.

3) Met stillen geeste: heel bedaard, zonder zich boos te maken.

4) Gereet: voorbarig.

PERSSCHOUW

EEN STEM UIT „BEACON LIGHTS".

Beacon Lights is een jeugdblad uit de Protestant Reformed Churches. We hebben opzettelijk ons ervan onthouden, te citeeren uit andere amerikaansche bladen dan The Standard Bearer, hoewel er, met name in Concordia, heel wat o.i. mooie artikelen staan, die onze Vrijgemaakte Kerken (zoo heeten we, nog eens, niet) geheel en al bijvallen, voorzover 't betreft „the point". We volgden deze gedraglijn, teneinde 'n door ons betreurde moeilijkheid in den boezem van de Pr. R. Ch. niet onnoodig aan te wakkeren door het overnemen van allerlei pro-of-contra-geluiden; we hopen nog altijd, dat men er zonder kletscheuren af kan komen, voorzover niet reeds mooie kleeren gescheurd zijn.

Maar nu men een artikel uit Beacon Lights ons vertaald en wel heeft aangeboden, zien we er geen kwaad in, dat hier in die vertaling door te geven. Het artikel is van de hand van ds B. Kok, ook in ons land bekend. Hij schreef, in het Januari-nummer, in terugslag op een beschoouwing in het December-nummer:

DUIDELIJK SPREKEND.....

Laat ons verstandig zijn!

Uw hoofdartikel in het Decemernummer van Beacon Lights bevat verscheidene overhaaste generaliserende opmerkingen, die niet onweerleigd mogen blijven. Opmerkingen als: „het verschrikkelijke feit is, dat juist de fundamentalen, waarop ons bestaan als een afzonderlijke kerkengroep zijn gegrond, in groot gevaar verkeren van te worden omvergeworpen en uit elkaar gescheurd"..... „moet hebben gediend om ons allen deze beangstigende toestand te doen beseffen"..... „daar zijn onheilspellende tekenen aan onze kerkelijke lucht"..... „wij verkeren in groot gevaar van onze kostbare Protestant Reformed erfenis door ons in gebreke blijven te verliezen". Naar mijn mening zijn zulke generaliserende opmerkingen, van u afkomstig en dat zonder één jota van bewijs, volslagen onzin. Zij kunnen het best worden gekarakteriseerd als louter een nastreven van effectbejag en zijn een redacteur van ons jeugdblad geheel onwaardig. Laat ons verstandig zijn in ons leiderschap. Zulke tactiek van het maken van generaliserende opmerkingen, als boven aangeduid mag een massa-hysterie te weeg brengen, maar openbaart geen goed, gezond, Gereformeerd leiderschap.

U pretendeert dat de boven beschreven toestand in onze kerken bestaat vanwege de tegenwoordige discussie over de term en het begrip „voorwaarde" in onze Standard Bearer en Concordia. Wat, kan er geen levendige discussie over een of ander theologisch punt in ons midden plaatsvinden zonder een of ander alarmerend uitroepen brand, brand, BRAND? Zulke tactiek doet mij denken aan de tactiek van de Christian Reformed Churches voor 1924 en van de kerken in Nederland voor de „vrijmaking".

Om u in te lichten, de term en het begrip „voorwaarde" hebben een belangrijke en onmisbare plaats gehad in de Gereformeerde theologie gedurende de afgelopen 400 jaar, niettegenstaande het feit dat door al deze jaren heen een bijna voortdurend verschil van mening heeft bestaan over deze term. En ook in onze Protestant Reformed Churches hebben de term en het begrip „voorwaarde" een plaats gehad van het aller-eerste begin af en hebben een plaats op dit ogenblik. Zelfs Rev. H. Hoeksema in zijn schitterende toespraak op onze openluchtmeeting ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum, bij Jameston Grove, verdaarde met nadruk dat indien wij als Protestant Reformed Churches willen voortbestaan als de ware Kerk van Christus Jezus in deze wereld, dan de conditio sine qua non, de onmisbare voorwaarde is, dat wij geestelijk zijn.

Daar het een feit is dat de term en het begrip „voorwaarde" altijd hebben gehad en altijd zullen hebben een plaats in de Gereformeerde theologie, is de enige vraag, wat bedoelen wij en wat bedoelden de Gereformeerde vaders ermee? Bedoelden zij ermee, dat Gods genade afhankelijk is van voorwaarden of dat God is gebonden door voorwaarden of dat zij iets zijn dat de mens moet vervullen voordat God verlossing kan schenken? Dat verhoede God! Zo opgevat zijn de term en het begrip „voorwaarde" slechts het afbrekende vergif van Pelagianisme en Arminianisme en worden zij door allen die de Gereformeerde waarheid liefhebben verfoeid. En indien dat de enig mogelijke interpretatie van de term en het begrip „voorwaarde" ware, zouden wij alle vaders der Gereformeerde kerk als Pelagians en Arminians moeten brandmerken, van Calvijn en de vaders van Dordt tot Rev. H. Hoeksema toe. Maar dank zij God, deze vaders waren geen Pelagians en Arminians, maar hadden onze Gereformeerde erfenis lief, verdedigden en bewaarden haar en spraken van „voorwaarden" in de Schriftuurlijke en Gereformeerde zin van het woord.

Wat is dan de Gereformeerde interpretatie van de term en het begrip „voorwaarde"? Ik kan dit misschien het best uitspreken in de woorden van Prof. Dr. Schilder als „iets, dat God aan iets anders vastgekoppeld heeft, om ons duidelijk te maken, dat het ééne niet komen kan zonder het andere, en dat wij van het ééne niet kunnen zeker zijn, tenzij meteen van het andere wij verzekerd zijn geworden". (De Reformatie, 26e jaarg., p. 51). Met andere woorden, wanneer wij spreken van „voorwaarden", bedoelen wij dat God onafscheidelijk heeft verbonden geloof met verlossing, het kruis met de kroon, de strijd met de overwinning, en dat wij nooit het ééne zonder het andere kunnen ontvangen, en dat wij nooit van het ééne verzekerd kunnen zijn, tenzij wij terzelfder tijd verzekerd zijn van het andere.

Het is in deze zin van het woord dat wij en de Gereformeerde vaders spreken van een „voorwaardelijke belofte". Hierin ligt, overeenkomstig Prof. Dr. Schilder, het rijke puntje. „God, zegt hij, geeft ons wel beloften maar geen voorspellingen. Hij zegt niet tot N.N.: gij zult eenmaal in den hemel komen, en tot een anderen N.N.: gij blijft er eeuwig buiten."

„Daarom geeft Hij een belofte, met 'n bevel, zooals de Dordtsche Leerregels zeggen: de belofte komt met bevel van geloof en bekeering. En dus zegt Hij bij den doop: wie in Mij geloofd zal niet beschaamd worden; die Mij eeren, zal Ik eeren; den oprechte gaat het licht op in de duisternis; die Mij vroeg zoeken, zullen Mij vinden." (De Reformatie, 26e jaarg., p. 51).

Vandaar dat wij, om de belofte van het eeuwige leven te beërven, moeten geloven; wij moeten liefhebben de HEERE onze God; wij moeten doen goede werken; wij moeten strijden de goede strijd des geloofs; wij moeten wandelen in heiligmaking; in één woord, de conditio sine qua non, de onmisbare voorwaarde is, dat wij geestelijk zijn. Kunnen wij al deze dingen doen? Geenszins, tenzij God in ons werkt beide het willen en het doen van Zijn welbehagen! Dat is de Schrift! Dat is Gereformerd! Dat is de Belijdenis! BERNARD KOK.

Tot zoover ds Kok. Het artikel is opgenomen in de rubriek Open Forum, d.w.z. Vrije Tribune. K. S.

„FUNDAMENTEN EN PERSPECTIEVEN".

Prof. Severijn schrijft in „De Waarheidsvriend" over den nieuwen koers in de Herv. Kerk, ook inzake het „belijden". Inzake Jezus Christus, God met ons, wordt daar tegenwoordig gedoed:

„Nochtans heeft God, naar Zijn eeuwig voornemen, Zijn genadige bedoeling met deze wereld niet prijs gegeven. De belofte en het gebod, de wet en de profetie, aan Israël geschonken, heeft Hij, alle menselijke tegenstand ten spijt, in vervulling doen gaan. Want, waar geen mens gevonden werd, die gewillig en in staat was om in de lofprijzing en de dienst Gods zijn bestemming en leven te vinden, zond God in de volheid des tijds Zijn eigen Zoon.

Jezus Christus is waarlijk God-met-ons. In Hem kwam God door een gans oorspronkelijke en vrijmachtige daad tot ons en werd zelf die mens, die aan zijn bedoeling beantwoordde en zijn raad op aarde vervulde.

Jezus Christus is waarlijk God. In Hem is het Koningschap Gods midden onder ons. In Hem doet God de bevrijdende groep naar een schuldige en verloren wereld. Hij is de beslissende doorbraak van Gods Koninkrijk in de heerschappij van de overste dezer wereld, en also het voorteken en onderpand van de komende volmaakte verwerkelijking van dit Koninkrijk.

Jezus Christus is de ware mens naar Gods beeld. Hij is geheel onzer één geworden, opdat Hij als het nieuwe Hoofd der mensheid in onze plaats en te onzen behoeve de zonde zou dragen, en also voor al de Zijnen het heil en de vrede Gods zou verwerven.

Jezus Christus is het vleesgeworden Woord, in wie de nieuwe vereniging van de heilige en genadige God met de schuldige mens zich voltrekt, in wie alleen en in wie geheel de verzoening der wereld met God geschiedt". (Vet gezet van Prof. S.)

Daarna zegt prof. Severijn:

„Art. 4 brengt een nieuwe formulering van vleeswording, twee-naturen leer en verzoening", zo schrijft